

คณะราษฎรกับกระบวนการสร้างประชาธิปไตย

นายอาทร อยู่สมบูรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-404-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PEOPLE' S PARTY AND DEMOCRATIZATION

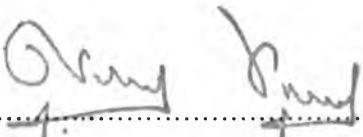
Mr. Arthorn Usomboon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Government
Department of Government
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1998
ISBN : 974-639-404-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์   คณะราษฎรกับกระบวนการสร้างประชาธิปไตย
โดย   นายอาหาร อยู่สมบุญ
ภาควิชา   การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ สุติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตชนารักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยันต์ ไชยพร)

อาทร อยู่สมบุญ, นาย : คณะราษฎรกับกระบวนการสร้างประชาธิปไตย
(PEOPLE PARTY AND DEMOCRATIZATION)
อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว , 143 หน้า, ISBN 974-639-404-5

ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ 2475 ได้มีบุคคลคณะหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า “ คณะราษฎร ” ได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมาย หรือเรียกว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะราษฎรเรียกว่าการปกครองในระบบประชาธิปไตย แต่นับจากวันที่คณะราษฎรได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองมา จนถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 เป็นวันที่ คณะรัฐประหารอันประกอบไปด้วย กลุ่มทหารเข้ามาครอบครองอำนาจแทน จึงเป็นระยะกว่า 15 ปี ที่คณะราษฎรได้พยายามที่จะสถาปนาระบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมตามอุดมการณ์ของคณะราษฎรที่ได้ตั้งใจไว้แต่คณะราษฎรต้องประสบกับปัญหานานาประการ ค่อกระบวนการสร้างประชาธิปไตย และการวางรากฐานประชาธิปไตยในหลายๆ ด้านจนนำไปสู่ความล้มเหลวในที่สุด เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองเช่นนั้น แต่อำนาจในการปกครองยังคงวนเวียนกันภายในกลุ่มคณะราษฎร และมีการต่อสู้แย่งชิงกันเองจนแทบจะไม่ได้มีการวางรากฐานในการปกครองระบบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง แม้ว่าจะได้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาหลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับก็ยังไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันในความเป็นประชาธิปไตยได้ เพราะยังขาดเนื้อหาสาระในความเป็นประชาธิปไตย ตลอดจนวิถีชีวิต และวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยในเวลานั้น ยังไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นโอกาสที่คณะราษฎรได้ครอบครองอำนาจเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และยังไม่ได้ส่งมอบอำนาจที่แท้จริงให้กับประชาชน จึงทำให้ช่วงดังกล่าวประชาธิปไตยขาดโอกาสที่จะพัฒนาการไปในทิศทางที่ควรจะเป็น.

ภาควิชา .....
สาขาวิชา .....
ปีการศึกษา ..... 2541 .....

ลายมือชื่อผู้ผลิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C 831514: MAJOR GOVERNMENT
KEY WORD:

ARTHORN USOMBOON, Mr. : PEOPLE PARTY AND
DEMOCRATIZATION
THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. DR. PORNSAK PONGPAEW,
143 pp. ISBN 974-639-404-5

On June 24, 1932 a group called themselves as the People's Party demoted the political system of absolute monarchy and created the constitutional monarchy, the process of which was seen by the People's Party as the introduction in to Thailand the democracy. From that date to November 8, 1947, the date that military group staged coup d' etat , the People's Party tried to effectuate democratic political system in the country. Yet they faced innumerable problems in their attempt to lay the foundation of democracy. It become a failure because the people were not able to participate leaving the attains of government within the hands of the People's Party. In fighting hardly permitted them to democratized. Even with a number of constitution that did not prove that Thailand had democracy. Since the contents of them and culture factors were not compatible with democratic process. During the long period the People's Party failed to land down power to the people, thus no democratic development.

ภาควิชา..... GOVERNMENT
สาขาวิชา..... GOVERNMENT
ปีการศึกษา..... 1998

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

เป็นความตั้งใจจริงของผู้เขียนที่ต้องการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ขึ้นมาเพื่อต้องการศึกษาบทบาทของคณะราษฎรต่อกระบวนการสร้างประชาธิปไตย ทั้งนี้จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาประวัติศาสตร์ทางการเมืองการปกครองของไทย จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษาเรื่องนี้ให้ลึกซึ้งสมความตั้งใจ แต่การเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ผู้เขียนต้องยอมรับด้วยสติจริงว่าคงจะมีความสมบูรณ์หรือคีน้อยกว่าท่านอื่นที่เคยศึกษา และจัดทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อที่คล้ายคลึงกับเรื่องนี้อยู่มาก แต่นั่นก็เป็นความเต็มใจของผู้เขียนที่อยากจะศึกษาเรื่องนี้โดยเฉพาะ เพราะอย่างน้อยก็จะเป็นแนวคิดในอีกลักษณะหนึ่งที่น่าติดตามและศึกษาอยู่อีกไม่น้อย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษาที่ช่วยกรุณาแนะนำ ชี้แนะ และให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด รองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตชนารักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยันต์ ไชยพร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ นครรินทร์ เมฆไครรัตน์ ที่ท่านช่วยแนะแนวทางการศึกษาหาข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้เป็นอย่างยิ่ง

บุคคลที่ข้าพเจ้าไม่สามารถลืมท่านได้ตลอดชีวิตของข้าพเจ้า คือ คุณพ่อกมล อยู่สมบูรณ์ และคุณแม่ลออ อยู่สมบูรณ์ ที่ท่านอุทิศชีวิตเพื่อการศึกษาของลูกมาโดยตลอด หากวิทยานิพนธ์นี้จะเป็นคุณประโยชน์ต่อผู้ใดอยู่บ้าง ผู้เขียนขออุทิศผลบุญให้กับท่านทั้งสองด้วย และคนที่มิบุญคุณต่อข้าพเจ้าไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าท่านทั้งสองที่ได้กล่าวมาแล้วคือพี่ชายของข้าพเจ้าอีก 2 ท่าน ที่ช่วยอนุเคราะห์ส่งเสียให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเล่าเรียน และมีชีวิตที่สุขสบายมาจนถึงทุกวันนี้คือ พ.จ.อ.ถาวร อยู่สมบูรณ์ และ พ.จ.ท. นิวัติ อยู่สมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง และคนที่กำลังใจให้ผู้เขียนในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จลุล่วงไป คือคุณบุบผา อยู่สมบูรณ์ ภรรยาของผู้เขียน กับลูกสาวสุดที่รักของผู้เขียนคือ ด.ญ.นิรัฐสา อยู่สมบูรณ์

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์นี้คงจะเป็นประโยชน์อยู่บ้างกับผู้สนใจและศึกษาในแนวทางด้านนี้ และหวังต่อไปอีกว่าคงจะมีผู้ที่ทำการศึกษาเรื่องนี้ให้ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปกว่านี้อีกเรื่อยๆ เพื่อประโยชน์กับผู้สนใจและศึกษาในเรื่องดังกล่าวต่อไป.

อาทร อยู่สมบูรณ์

26 กรกฎาคม 2541

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
สภาพปัญหาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
ระเบียบวิธีการวิจัย.....	4
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	4
คำนิยามศัพท์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา.....	5
การนำเสนอเรื่อง.....	6
2 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย.....	7
ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	12
ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมือง.....	20
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย.....	23
ทฤษฎีความขัดแย้ง.....	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 คณะราษฎรในกระบวนการประชาธิปไตย.....	34
ก่อกำเนิดของคณะราษฎร.....	34
คณะราษฎรเริ่มปฏิบัติการในเมืองไทย.....	39
สภาพความไม่พร้อมของการปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ของรัชกาลที่ 7.....	39
สภาพทางเศรษฐกิจ.....	40
ปัญหาด้านการเมือง.....	42
กบฏ ร.ศ. 130.....	44
- ความขัดแย้งระหว่างพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กับทหารของชาติ.....	44
- ความเปลี่ยนแปลงในกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์.....	45
- พระราชจริยาวัตรบางประการของรัชกาลที่ 6.....	45
- รัชกาลที่ 6 กับราชสำนัก.....	46
- กองเสือป่า กองทัพส่วนพระองค์ของรัชกาลที่ 6.....	46
การดำเนินงานของคณะราษฎร.....	47
การลงมือปฏิวัติ 2475.....	51
กระบวนการสร้างอำนาจอธิปไตย.....	61
ความขัดแย้งของคณะราษฎร.....	61
การกลับมาของของหลวงประดิษฐไพฑูริย์ กับความขัดแย้งของคณะราษฎร.....	64
กบฏบวรเดช.....	64
การคุมอำนาจอย่างสมบูรณ์ของคณะราษฎร.....	65
การสละราชสมบัติของรัชกาลที่ 7.....	65
บทวิเคราะห์ความสำเร็จของคณะราษฎรต่อการสถาปนาประชาธิปไตย.....	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	
ความล้มเหลวของคณะราษฎรต่อกระบวนการสร้างประชาธิปไตย.....	68
ความขัดแย้งภายในกลุ่มคณะราษฎร.....	68
กบฏนายสิบ.....	69
ยุคเชื่อผู้นำชาติพ้นภัย.....	70
สงครามโลกครั้งที่ 2 กับความแตกแยกของคณะราษฎร.....	71
ความขัดแย้งของคณะราษฎรภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2	79
การใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อทำลายล้างกันเองภายในกลุ่มของคณะราษฎร	80
กรณีสวรรคตกับการเมือง.....	80
พรรคการเมืองในยุคของคณะราษฎร.....	81
คณะราษฎรแตกแยกอีกแล้ว.....	81
ภาวะวิกฤตภายใต้รัฐบาลของหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์.....	82
ปฏิวัติ 2490 และการสิ้นสุดบทบาทของคณะราษฎร.....	83
ตั้งอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงครามกลับมา.....	83
รัฐประหารเงียบเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494.....	85
กบฏวังหลวงกับความพยายามที่จะกลับมาอีกครั้งของนายปรีดี พนมยงค์.....	86
อวสานของคณะราษฎร.....	95
บทสรุป.....	87

บทที่	หน้า
4	
บทวิเคราะห์กระบวนการสร้างประชาธิปไตยของคณะราษฎร.....	88
อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน.....	88
การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง.....	89
การวางรากฐานทางสังคมในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค.....	90
- การปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตย.....	90
- ความเสมอภาค.....	91

ระบบเศรษฐกิจ.....	93
- การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันโดยการปรับปรุง.....	96
ระบบภาษี	
- การยกเลิกสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับชาวต่างประเทศ.....	97
- การพัฒนาพาณิชย์กรรม.....	98
- การส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.....	99
สรุป	101

บทที่	หน้า
5	
บทวิเคราะห์ถึงสาเหตุความล้มเหลวของคณะกรรมการ	
สร้างประชาธิปไตย.....	103
1. กาช่วงชิงอำนาจกันเองภายในคณะราษฎร.....	103
1.1 ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการวางเค้าโครงเศรษฐกิจ... ..	103
1.2 ความขัดแย้งในเรื่องอุดมการณ์.....	104
2. การผูกขาดอำนาจทางการเมือง.....	105
2.1 การอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือ.....	105
2.2 การอาศัยอำนาจเดิมจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์....	106
2.3 การใช้ความรุนแรงและปราบปรามผู้เป็นปฏิปักษ์	
ทางการเมือง.....	106
2.4 การผูกขาดพรรคการเมืองโดยคณะราษฎร.....	107
3. เหตุปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อกระบวนการสร้างประชาธิปไตย	
ของคณะราษฎร.....	108
3.1 ระบบราชการ.....	108
3.2 การพัฒนาทางการเมือง.....	109
3.3 วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย.....	111
3.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.....	112
3.5 อุดมการณ์ประชาธิปไตยของคนไทย.....	114
บทสรุป.....	115

รายการอ้างอิง.....	117
ภาคผนวก ก.....	121
ภาคผนวก ข.....	125
ภาคผนวก ค.....	127
ประวัติผู้เขียน.....	143